

AKRAN ZORBALIĞI

Bir öğrencinin başka bir öğrenci ya da öğrenci grubu tarafından tekrarlı bir şekilde fiziksel, sözel, sosyal ya da siber olarak saldırgan, huzursuz edici, zarar verici davranışlara maruz kalmasıdır.

Zorba davranış gösteren ve zorbalığa uğrayan çocuk arasında *güç eşitsizliği* vardır. Genellikle zorba davranışlar uygulayan çocuk; yaşça daha büyük, fiziksel açıdan daha güçlü ya da sosyal olarak daha kalabalık bir gruptan olabilir. Akran zorbalığı, genel kanının aksine yalnızca fiziksel zorbalık şeklinde görülmez. Fiziksel zorbalık akran zorbalığı türlerinden sadece birisidir. Sözel ve sosyal zorbalık da sık karşılaşılan zorbalık türlerindedir.

Akran zorbalığı, zorbaca davranışın tek bir sefer yapılmasıyla sınırlı değildir. Akranlar arasında gerçekleşen bir duruma zorbalık diyebilmek için davranışın *sistemli ve tekrarlı* şekilde yapılıyor olması ayırıcı özellikler arasındadır.

Zorba davranış gösteren öğrencinin, şiddeti sorun çözme yöntemi olarak kullanması ve karşı tarafın zarar verici davranışı hak ettiğini düşünmesi zorbaca davranışları uygulama nedenleridir. Bu davranışların temelinde zorba davranış gösteren öğrencinin empati kurmada zorluk çekmesi, başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı

duyarsız olması ve yaptıklarına karşı sorumluluk hissetmemesi temel nedenler arasındadır. Zorbalık davranışı gösteren çocuk, yaptıklarından pişman değildir ve davranışlarının sorumluluğunu üstlenmez.

Zorbaca davranışların, bu davranışlara maruz kalan çocuk üzerinde fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan olumsuz etkileri vardır. Zorbaliğa maruz kalmak, çocuğun/gencin okula gitmek istememesine, akademik başarısının düşmesine, kendisiyle ilgili olumsuz düşüncelerinin oluşmasına sebep olabilir. Kendisini çaresiz ve yetersiz hissedebilir.

Akran zorbalığının uç boyutlardaki etkileri arasında madde kullanımına yatkınlık ve intihar düşünceleri de görülebilmektedir. Bu sebeple zorbaca davranışları görmezden gelmemek ve müdahalede bulunmak büyük önem taşır.

Akran Zorbalığı Türleri

Fiziksel Zorbalık

Zarar verici fiziksel davranışları içeren zorbalık türüdür. Vurmak, tokat atmak, dövmek, tekmelemek, itmek- çekmek, tırnaklamak, saçını çekmek, çelme takmak, tükürmek, eşyalara zorla el koymak, para ya da eşya çalmak, zorla bir şeyler ısmarlatmak, defter ya da kitaplarını karalamak, eşyalarını izinsiz kullanmak fiziksel zorbalık örnekleridir.

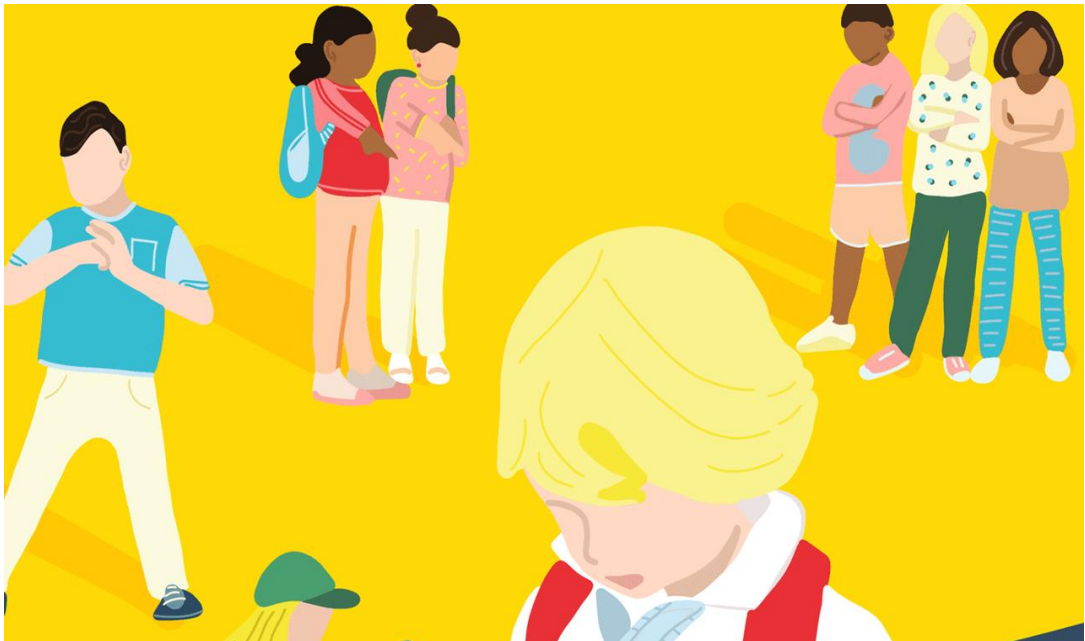
Sözel Zorbalık

Sözel ifadeler içeren zorbalık türüdür. Küfür etmek, alay etmek, dalga geçmek, lakap takmak, bedensel özellikleriyle alay etmek (boyu, kilosu, saçı vb.), dış görünüşüyle (giysi, gözlük) alay etmek, konuşma tarzı, aksanı veya ağzı (şivesiyle) dalga geçmek, aşağılamak, küçük düşürmek, hakaret etmek, tehdit etmek sözel zorbalık örnekleridir.

Sosyal Zorbalık

Sosyal davranışlar içeren zorbalık türüdür. Dışlamak, görmezden gelmek, yok saymak, diğer öğrencilerin de onunla konuşmasını ve arkadaşlık yapmasını engellemek (kışkırtarak aralarının bozulmasına çalışarak), dedikodu yapmak ve söylenti çıkarmak, haksız yere şikayet etmek (öğretmene, müdüre), onurunu zedelemek sosyal zorbalık örnekleridir.

Siber Zorbalık

Bir kişi ya da grup tarafından elektronik temelli iletişim araçlarının bir kişiye karşı saldırgan, kasıtlı ve tekrarlı bir biçimde kullanılmasıdır. Kiři hakkında internette syolenti ve dedikodu yaymak, cep telefonu aracılığıyla izin almadan kişinin özel ve mahrem fotoğraflarını çekmek ve yaymak, tehdit içeren, utandıran ve kırıcı mesajlar göndermek, kişisel bilgileri kullanarak başkalarına o kişiyymiş gibi zarar verici evrimii faaliyetlerde bulunmak, kişinin video veya fotoğrafları ile ona şantaj yapmak siber zorbalık örnekleridir.

ZORBALIK DAVRANIşI GÖSTEREN ÇOCUKLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Empati Kurma Yeteneęi Geliřmemiřtir.
- Sosyal Becerilerde ve İlişi Kurma Biçimlerinde Yetersizlik Olabilir. • Saldırgan ve Dürtüsel Bir Yapıya Sahiptirler.
- Etraflarında Hakimiyet Kurma Eęilimleri Vardır.
- Genellikle Bilimsel Ve Akademik Ynden Yetersiz Olup, Saygı Ve Güç Elde Edebilmek İçin Bunu Yaparlar.
- Akranlarından Yaşça ve Fiziksel Olarak Büyük Olabilirler

MAĞDUR ÇOCUKLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Genellikle güvensiz ve kendilerini koruyamayan, pasif ve boyun eğici bir tarzları vardır.
- Utangaç ve içine kapanıktırlar. • Farklı özelliklere sahip olabilirler. (kekemelik, gözlük kullanma, diş aparatı kullanma vb.)
- Genellikle aşırı koruyucu ailelerin çocuklarıdır.

SEYİRCİLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Zorbalık olaylarının %85'inde akranlar seyirci durumundadır.
- Sadece %11'inde zorbaya müdahale ettikleri görülür.
- Zorbalık davranışı gösterenlerden farkları Suçluluk duymalarıdır.
- İspiyoncu damgası almaktan korkabilir ve bu yüzden sessiz kalabilirler.
- Sıklıkla zorbalık davranışı gösteren kişiyi haklı bulup mağdurun hak ettiğini düşünürler. Çünkü zorbalık davranışında bulunanlar öncesinde mağduru kışkırtabilmekte ve seyirci önünde mağduru hak etmiş gibi gösterebilmektedir.

ZORBALIK DAVRANIŞLARININ OLASI ETKİLERİ

Davranışa Maruz Kalan Çocuklar:

- Benlik saygısını yitirirler ve bunu geri kazanmak yıllarca sürebilir.
- Kendine ve diğerlerine olan güvenini yitirebilirler. → Arkadaşlarından soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler.
- Depresyona girebilirler.
- Devamsızlığı artabilir ya da okulu terk edebilirler.
- Akademik başarılarında düşme meydana gelebilir.
- Öfkesini başka çocuklara yönlendirebilirler.
- İleri düzeyde zorbalıkta -özellikle siber zorbalığa maruz kalan çocuklarda- intihar girişimleri görülebilmektedir. Zorbalık Davranışı Gösteren Çocuklar:

⊗ Yardım edilmezse ileriki yıllarda da başkalarının üzerindeki güçlerini kötüye kullanmaya devam eder ve başkaları için bir tehdit oluşturabilirler.

⊗ Soyutlanabilir ve yalnız kalabilirler.

⊗ Başkalarıyla işbirliğinin yarattığı mutluluk, manevi tatmin gibi olumlu duygulardan yoksun kalabilirler.

⦿ Zorbalık davranışının altında yatan sebepler keşfedilmediğinde, bu sebepler farklı davranış bozukluklarını beraberinde getirebilirler.

Zorbalık Davranışlarına Şahit Olan Çocuklar:

- ┌ Kendilerini güvende hissetmeyebilirler.
- ┌ Kendilerini savunmak için sürekli tetik içinde bekleyebilirler.
- ┌ Etraflarında olup biten şiddet davranışlarından dolayı mutsuzluk, üzüntü, korku, umutsuzluk gibi olumsuz duygulara sahip olabilirler.

Çocukları Akran Zorbalığından Nasıl Koruruz?

Çocuğu zorbalıktan korumak, onunla iletişimi iyi tutmakla başlar. Çocukları akran zorbalığından koruyabilmenin en önemli yollarında bir tanesi çocuklarla iletişimin iyi olması gerekmektedir.

Mağdur çocuk suçlanacağını ya da arkadaşları tarafından dışlanacağını düşünerek, olayı öğretmenlerine ya da ebeveynlerine aktarmak istemeyebilir. Bununla beraber zorbalık yapan çocuk ise olayı farklı aktarabilir. Çocukları akran zorbalığından korumak için dikkat edilmesi gerekenlerden bazı hususlar bulunmaktadır.

Zorbalığı meşru görme, mağdur hak etmiştir gibi düşünme, olayın tekrarlanmayacağını düşünme, gülüp geçmek gibi davranışlar olmamalıdır.

Yaşlılarına zorbalık yapan da maruz kalan çocuğun da psikiyatrik açıdan değerlendirilmesi gerekebilir. Çünkü akran zorbalığına maruz kalan mağdur çocuğun altta yatan özgüven eksikliği, kaygı bozukluğu, depresyon olup olmadığının değerlendirilmesi önemlidir. Hem bu rahatsızlıklara sahip çocukların zorbalığa maruz kalma ihtimali yüksek, hem de maruz kalındığında bu rahatsızlıkların oluşma ihtimali yüksektir.

Yapılan araştırmalar zorbalığa maruz kalan çocukta baş ağrısı ve karın ağrısı gibi fiziksel belirtilerde, intihar düşüncelerinde artış olduğunu göstermektedir. Zorbalık yapan çocukta ise davranış bozukluğu, dürtü kontrol bozukluğu gibi tedavi edilmesi gerekli bir durumun olup olmadığını belirlemek önemlidir.

Aileler ve Toplum Ne Yapmalıdır?

Zorbalık sadece yapan ve yapılanı ilgilendirmez. Bu durum aileleri ve hatta tüm toplumu ilgilendirir. Çünkü sözel ya da fiziksel şiddet eylemi maruz kalınma ile artar.

Çocuk, evde ebeveynlerinin birbirine bağırıldığını, hakaret ettiğini, hatta vurduğunu ya da dövdüğünü görüyor olabilir. Ya da çocuk, ebeveynleri tarafından dövülüyor ya da örneğin ufak hatalarda kolayca eleştiriliyor, başarısızlıklarında küçümseyici aşağılayıcı söylemlere maruz kalıyorsa kendisinin de zayıf gördüğü bir çocuk karşısında incitici söylemlere, şiddete başvurması ya da başkaları tarafından benzer tutumlara maruz kalması ihtimali vardır. Toplumsal şiddet de gerek aile içi gerek çocuklar arası şiddeti arttırmaktadır.

Stres, zorlu yaşam koşulları, kişilerin tedavi edilmemiş altta yatan depresyon, kaygı bozukluğu, öfke kontrol zayıflığı, özgüven eksikliği gibi etkenler bireylerin şiddete başvurmasını kolaylaştırmaktadır.

Öfke kontrolü tüm toplumda ele alınması gereken bir durumdur. Çocuklar, sokakta insanların birbirine bağırıldığını, kurallara uyulmadığını gördükçe zorbalığa meyil etme riskleri artabilir. Toplumun ve toplumun bir örneği olan ailenin zorba tutumları yüceltici söylem ve davranışlardan kaçınması, mağdurların hak ettiğini düşünmemeleri çocuklar için koruyucu olacaktır. Farklılıklara tolerans ve empati ise zorbalığı azaltan etkenler arasındadır.

